

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКОВИХ Е-КОМУНІКАЦІЙ

Василенко Ярослав Пилипович

асистент кафедри інформатики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
yava@fizmat.tnpu.edu.ua

Галан Василь Данилович

кандидат фізико-математичних наук,
доцент кафедри математики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
galan@fizmat.tnpu.edu.ua

Дослідження полягає в необхідності розкриття видів та ролі нових форм наукової комунікації, які змінили норми наукового співробітництва у зв'язку з поширенням інформаційно-комунікаційних технологій, і оцінки перспектив їх використання для розвитку конкурентоспроможної науки в контексті протистояння тенденцій глобалізації і самоорганізації вчених. Поширення електронної комунікації в повсякденній практиці вчених, зростання міжнародних наукових зв'язків, розширення неформальної електронної комунікації і створення географічно віддалених колабораторій вимагають аналізу потенційних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій та реальних практик взаємодії їх учасників, так як вони володіють іншими перевагами і обмеженнями в порівняно з традиційними формами наукової комунікації.

Наукові комунікації є основним механізмом розвитку науки, необхідною умовою формування і розвитку особистості вченого. Під *науковими комунікаціями* науковці розуміють сукупність процесів подання, передачі і отримання наукової інформації із зміщенням акцентів в бік поширення відкритого доступу до знань і результатів наукових досліджень [1; 2; 3]. Основу наукової комунікації становить професійне спілкування її учасників.

Велика увага приділяється аналізу нових форм наукової комунікації в інформаційному суспільстві. Мережні інформаційні ресурси наукової комунікації включають в себе як нові форми комунікації (форуми, наукові блоги, соціальні мережі вчених, електронні архіви і репозитарії), так і поєднання нових можливостей із традиційними формами комунікації (оновлювані наукові огляди, мультимедійні ілюстрації, пов'язані зі статтями бази даних). Електронні наукові співтовариства об'єднують вчених за інтересами і формують міжнародні експертні групи навколо досліджуваних проблем. Створення електронних наукових видань значно розширює міжнародну аудиторію наукових робіт, а наукові соціальні мережі і блоги дозволяють створювати альтернативні способи поширення відомостей про нові наукові відкриття. Децентралізовані предметні архіви та інституційні електронні репозитарії значно розширюють автономію вчених у вільному поширенні і пошуку наукової інформації.

Рух за вільний (відкритий) доступ до наукової інформації втілює в собі тенденцію до збільшення самоорганізації вчених і поширення наукових знань серед широкої аудиторії на рівних підставах. В результаті можна констатувати

зростання не тільки нових форм наукової комунікації, а й потенціалу вчених у вільному поширенні наукової інформації в інформаційному суспільстві. ефективність наукової комунікації стає в більшій мірі залежною від активного освоєння і використання вченими електронної наукової комунікації. Сучасний стан наукової комунікації передбачає посилення значущості самоорганізації вчених і міжнародного наукового співробітництва. Важливу роль при цьому відіграють як традиційні фактори наукового авторитету і публікацій в міжнародних журналах, так і специфічні для електронної наукової комунікації можливості мережевих наукових співтовариств і різних форм електронного спілкування вчених, створених для зниження міжнародних та інституційних бар'єрів комунікації.

Новою тенденцією розвитку наукової комунікації в умовах переходу до інформаційного суспільства є зростання міжнародного і міждисциплінарного наукового співробітництва через «коллабораторії», тобто дистанційні наукові колективи, що працюють на основі принципу взаємодоповнюючого і розподіленого пізнання. Для ефективного розвитку колабораторій більшого значення, ніж географічна, має когнітивна близькість вчених (їх загальні теоретичні підходи, взаємодоповнюючі компетенції), а також довіра, що формується в ході особистої комунікації або на основі наукового престижу вченого, підтверджується кількістю і якістю його публікацій. Іншими тенденціями розвитку наукової комунікації є: включення електронної комунікації в різні аспекти діяльності вчених (ведення наукових проектів, пошук і поширення інформації, публікація і архівування робіт, підтримання наукових контактів); активне використання електронної комунікації в міждисциплінарних наукових колективах і міждисциплінарних наукових проектах.

Перевагами дистанційного наукового співробітництва є:

- проектна проблемно-орієнтована структура,
 - взаємодоповнюючі компетенції та науково-дослідні інфраструктури,
 - можливість масштабних проектів і безперервної роботи, що сприяє підвищенню рівня досліджень, прискоренню отримання результатів,
 - підвищення наукової продуктивності і зростання числа міжнародних публікацій вчених.
- У контексті трансформації наукової діяльності зростає кількість і різноманіття форм індивідуальної і групової електронної наукової комунікації:
- створюються міжнародні мережеві наукові спільноти;
 - аудиторія розширюється за рахунок журналів у відкритому електронному доступі.

Широке використання отримують електронні наукові співтовариства і форуми, електронні книгосховища, інституційні репозитарії, соціальні мережі вчених, наукові блоги, причому більшість авторів міжнародних наукових видавництв публікують роботи у відкритому електронному доступі. Завдяки розширенню відкритого доступу до публікацій в міжнародних журналах рівень цитування статей і потенціал включення в міжнародні дослідницькі проекти збільшуються в кілька разів. Принцип максимального доступу та реалізація

можливості публічної критичної рефлексії наукової статті читачами стає одним з критеріїв її оцінки в міжнародному співтоваристві. Використання нових форм комунікації змінює спосіб поширення інформації, обговорення, рецензування, публікацію і архівування даних і результатів. Нові форми комунікації вимагають активної участі вченого в поширенні своїх робіт, в тому числі неформального електронного інформування про хід та результати досліджень. На відміну від масової комунікації, наукова комунікація розвивалася від лінійно-письмової – до гіпертекстової, що зумовило можливості побудови індивідуалізованих каналів електронної комунікації. Паралельно зростає значимість електронних соціальних мереж в неформальній комунікації між вченими. Наукові бібліотеки об'єднуються в глобальну інфраструктуру, а в умовах поширення Інтернету стимулювання публікацій в журналах з імпаکت-фактором (міжнародно визнаним рейтингом якості публікацій), в електронних журналах і соціальних мережах вчених дозволяє істотно підвищити доступність результатів для широкої наукової громадськості та оперативно включити отримані дані в актуальний науковий контекст.

Нові засоби наукових комунікацій не тільки збільшують потенційну можливість розширення професійних контактів, а й впливають на розвиток самого характеру наукової діяльності. Під впливом інтенсивного впровадження інформаційних технологій система наукового спілкування в даний час змінює свою структуру, стаючи все більш важливим механізмом розвитку науки.

Список використаних джерел:

1. Nadiia Balyk, Galina Shmyger. The Study and the Use of the Combination of ICT Tools of E-communication at the Pedagogical University. Monograph «E-learning Methodology – Implementation and Evaluation» – Katowice – Cieszyn. – University of Silesia. – 2016. Vol. 8 – P.157-173. ISSN 2451-3644 (print edition) ISSN 2451-3652 (digital edition).
2. Nataliia Morze, Rusudan Makhachashvili, Eugenia Smyrnova-Trybulska. Communication in Education: ICT Tools Assessment. Conference: DIVAI2016. Conference Paper (PDF Available) [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/313243765_Communication_in_Education_ICT_Tools_Assessment (дата звернення 31.10.2018) – Назва з екрана.
3. Кузьминская Е.Г. Информационные технологии и научная коммуникация: инструменты и модели внедрения в условиях университета // Международный электронный журнал «Образовательные технологии и общество (Educational Technology & Society)» – 2014. V.17. – No1.– С.447-457.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ ІТ-ФАХІВЦІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Кабак Віталій Васильович

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри комп'ютерних технологій та професійної освіти,
Луцький національний технічний університет
kabak.volyn@gmail.com

У сучасному інформаційному суспільстві проблема соціальної адаптації людей з особливими потребами постає особливо гостро. Зумовлено це вразливістю та незахищеністю цієї верстви населення. Інвалідність в сьогочасних реаліях вітчизняної освіти є проблемою не тільки однієї людини або групи людей, а всього інклюзивного суспільства в цілому.